

УДК 37.07:005.22

ОКСАНА КОВАЛЮК

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ НА ЗАСАДАХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті аналізується проблема управління навчальним закладом на засадах здоров'язберігаючих технологій. Розглядається зміст поняття «здоров'язберігачі технології», наголошується на важливості їхнього використання в управлінській діяльності. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до вирішення завдань, організації умов з питання здоров'язбереження.

***Ключові слова:** технології, управлінські технології, керівник, здоров'язберігаючі технології*

Актуальність проблеми дослідження. Нині соціально-суспільної ваги набуває питання управління закладами освіти на засадах здоров'язбереження. Всесвітня організація охорони здоров'я визначила кількість відсотків що припадають на основні складові такого чинника, як здоров'я. 50 відсотків – здоровий спосіб життя, по 20 – екологія та спадковість, і лише 10 дісталось медицині.

Питання здоров'язбереження сьогодні розглядають на державному рівні. Освіта сьогодні – це вже не лише передача знань, прищеплення вмінь і навичок, а формування особистості дитини. Про який інтелектуальний розвиток можна говорити, якщо учні мають стільки хронічних захворювань. Саме роз'яснення принципів здорового способу життя, є нині основним завданням навчального закладу, що вимагає від керівника, організації навчально-виховного процесу на засадах здоров'язберігаючих технологій.

Проблеми управління в закладах освіти висвітлено у роботах В. Алфімова, Ю. Бабанського, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Краєвського, В. Маслова, О. Щербак та ін. Різновиди технологій в управлінському процесі дослідженні В. Беспальком, В. Карповим, А. Кулагіним, С. Макеєвим, Ф. Янушкевичем та ін. Актуальні проблеми з управління та організації діяльності в закладах освіти на засадах здоров'язберігаючих технологій висвітлені в роботах Н. Бутенко, Л. Ващенко, С. Грімблата, М. Коржова, М. Смірнова, Г. Соловійова та ін.

Однак нині проблема управління закладом освіти на засадах здоров'язберігаючих технологій досліджена недостатньо і потребує додаткового вивчення.

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз педагогічних та організаційних умов управління навчальним закладом на засадах здоров'язберігаючих технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гармонійний, всебічний розвиток діяльності людського організму має становити спільну мету виховання й освіти, завдання яких тільки в деталях різняться між собою: виховання сприяє виробленню морального характеру особи, тим часом як освіта має на увазі систематичний розумовий, естетичний і фізичний розвиток [7]. Успіх в управлінні навчальним закладом, на нашу думку, ґрунтується на особі керівника навчального закладу. Жодні статuti і програми, жоден штучний організм закладу, хоч би як вдало він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання, управління [7, с. 683]. Керівник на основі аналізу освітнього процесу формулює цілі і завдання які стоять перед закладом освіти, окреслює шлях на перспективу. Визначає які технології освітні, управлінські, педагогічні будуть використовуватись у роботі закладу

Наразі, багато керівників закладів освіти не мають наукового уявлення про застосування здоров'язберігаючих технологій в управлінській діяльності через відсутність відповідної професійної підготовки.

Загальновідомо, що технологія – це сукупність кваліфікованих навичок, оснащення, інструментів, відповідних технічних знань, необхідних для здійснення бажаних перетворень в матеріалі, інформації чи людях. Технологія управління – це прийоми, порядок, регламент виконання процесу управління.

Під час застосування будь-яких технологій слід враховувати пріоритетність їхніх характерних ознак, зокрема:

- доцільність – будь-яка технологія повинна містити опис цілей і завдань, на вирішення яких проєктовані дії;
- результативність – опис результатів;
- алгоритмічність – фіксація послідовних дій;
- відтворюваність – систематичне використання алгоритму дій і засобів в організації контролю;
- керованість – можливість планування, організації, корегування;
- проєктованість – технологія підлягає модернізації й корегуванню із урахуванням конкретних умов [9, с. 20].

У сучасній теорії управління необхідно враховувати принципи організації управлінської діяльності, а в нашому випадку – це принципи організації здоров'язберігаючої діяльності:

- принцип переходу до ціннісної парадигми виховання,
- принцип педагогічної підтримки (педагогічного супроводу),
- принцип безперервності та наступності,
- принцип інтеграції зусиль суб'єктів навчально-виховного процесу, спрямованих на забезпечення розвитку фізичного та психічного здоров'я учнів,
- принцип гармонійного розвитку особистості,
- принцип оздоровчої спрямованості навчально-виховного процесу.

Контроль за станом навчально-виховної діяльності є одним із елементів цілісної освітньої системи. Ефективність контролю залежить від якості його організації. Технології дають можливість керівникові підібрати більш ефективні дієві методи для певного напрямку діяльності.

Поняття технологій у педагогіці вживається у чотирьох аспектах:

- педагогічна технологія – засоби педагогічної взаємодії;
- технологія навчання – система методів, прийомів і дій учителя та учня у процесі навчання;
- технологія виховання – система методів, прийомів, дій вихователя та вихованців у спільній діяльності, до змісту якої включене засвоєння норм, цінностей, відносин;
- навчальна технологія – це інформаційна технологія, яку можна використовувати для процесу навчання [1, 9, с. 21].

Адаптувавши вищезазначені трактування до освітнього менеджменту, технологію управління визначимо як модель діяльності керівника закладу в контексті умов реалізації методу контролю за організацією та здійсненням педагогічного процесу. А процес управління у частині забезпечення контролю вбачаємо у підборі методів та дій керівника, які узагальнюють та систематизують при допомозі технічних засобів [9].

Під здоров'язберігаючими технологіями вбачаємо всі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю учасників навчально-виховного процесу, створюють їм безпечні умови для перебування, навчання, праці, а також забезпечують:

- сприятливі умови для навчання (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання і виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідність до вікових, статевих, індивідуальних особливостей і гігієнічних норм);
- повноцінний і раціонально організований режим навчання;
- виховання в учнів культури здоров'я – комплексу особистісних рис, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я, посилення мотивації щодо ведення здорового способу життя, підвищення відповідальності за особисте здоров'я та здоров'я родини [6, с. 20].

Здоров'язберігаючі технології реалізуються через такі напрями освітньо-виховної діяльності:

- створення умов для зміцнення здоров'я учнів і їхнього гармонійного розвитку;
- організацію навчально-виховного процесу з урахуванням його психологічного й фізіологічного впливу на організм учня;
- розробку й реалізацію навчальних програм із формування культури здоров'я та профілактики шкідливих звичок;
- корекцію і порушення соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих і медичних заходів;
- медико-психолого-педагогічний моніторинг стану здоров'я, фізичного й психічного розвитку учнів;
- контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу;
- нормування навчального навантаження й профілактику стомлюваності учнів;
- організацію збалансованого харчування учнів [8];
- діяльність служби психологічної допомоги вчителям та учням у подоланні стресів, стану тривоги;
- сприяння гуманному ставленню до кожного учня;
- формування доброзичливих взаємовідносин у колективі працівників;
- заходи, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я педагогів та учнів, створення умов для їх гармонійного розвитку [2].

Основними показниками ефективності здоров'язберігаючого середовища є наступні: матеріально-технічна забезпеченість здоров'язберігаючого середовища, відповідність організації системи харчування чинним санітарним правилам та нормам; міжособистісні взаємини між суб'єктами навчально-виховного процесу; стан фізичного та психічного здоров'я учнів та педагогів; показники рухової підготовленості учнів, рівень професійної компетентності педагогів, цілісність оздоровчих впливів та стабільність результатів [8].

Ефективність управлінської діяльності в закладах освіти на засадах здоров'язберігаючих технологій можна вважати успішною, якщо повною мірою в єдиній системі реалізуються усі здоров'язберігаючі технології. Вони є складовою частиною і характерною особливістю всієї освітньої системи, тому питання що, належать до компетенції навчального закладу: характер навчання і виховання, рівень педагогічної культури вчителів, зміст освітніх програм, умови проведення навчального процесу мають безпосереднє відношення до проблеми здоров'я учнів [3, с 35]. Управління закладом освіти на засадах здоров'язберігаючих технологій розглядається нами як таке, що сприяє створенню безпечних умов для перебування, навчання та праці у навчальному закладі.

Науковець С.П. Ільїн вважає, що такі технології – це відомі більшості педагогів психолого-педагогічні прийоми і методи роботи технології, підходи до реалізації можливих проблем плюс постійне прагнення самого педагога до самовдосконалення. Тільки тоді можна сказати, що навчально-освітній процес здійснюється за здоров'язберігаючими освітніми технологіями, якщо під час реалізації використовуваної педагогічної системи вирішується завдання збереження здоров'я учнів і педагогів [4].

Отже, здоров'язберігаючі технології – такі, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці учнів у навчальному закладі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям учня. Мета всіх здоров'язберігаючих освітніх технологій – сформувані в учнів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати такі знання в повсякденному житті [5].

Висновки. Вищезазначене дає змогу стверджувати, що технологія у процесі управління є дуже важливою, її розглядають як впорядковану послідовність дій щодо використання засобів та інструментів впливу на діяльність, що базується на відповідних знаннях з метою приведення її до заданих і окреслених напрямків розвитку навчального закладу. Впровадження здоров'язберігаючих

технологій на рівні управління в закладах освіти, на наш погляд, є визначальним чинником якості освітнього процесу, результатом якого є збереження здоров'я, зменшення показників захворюваності, покращення якості життя.

Список використаних джерел

1. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – №8. – С.1-6.
2. Волкова І. В., Марінушкіна О. Є., Покроєва Л. Д., Рябова З. В. Становлення шкіл сприяння здоров'ю. – Харків: ХОНМІБО, 2007. - 40с.
3. Волобуєва Т. Здоров'язбережувальна технологія як система заходів з охорони та зміцнення здоров'я учнів // Рідна школа. – 2012.- №7.- С.35-38.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин, А.Н. Карпенко // Краткий психологический словарь / В.А. Петровский, М.Г. Ярошевский. – М.: Наука, 2003. – С.17
5. Лаврова Л. В. Здоров'я через освіту як один із пріоритетних напрямків розвитку освіти / Л.В. Лаврова // Освіта і здоров'я: формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчального закладу : м-ли 111 Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю, 25-26 березня, 2010 рік. – Суми: СОІППО, 2010. – С.91-94.
6. Остапенко А. Здоров'язбережні технології // Директор школи. – 2012. - №21. – С. 18 – 25
7. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко – 2-ге вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2006. – 700с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
8. Сергієнко В. Запровадження в навчальний процес моделі Школи культури здоров'я / В. Сергієнко // Практика управління закладом освіти. – 2009. – № 12. – С. 23.
9. Шуляк Н.Є. Технології управління освітнім процесом навчального закладу // Теорія управління. – 2012.-№ 22-24.-С.19-24

Стаття надійшла до редакції 14.02.2015 р.

КОВАЛЮК О.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ УСЛОВИЯ УПРАВЛЕНИЯ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ НА ОСНОВЕ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье анализируется проблема управления учебным заведением на основе здоровьесберегающих технологий. Рассматривается содержание понятия «здоровьесберегающих технологий». Отмечается важность использования в управленческой деятельности здоровьесберегающих технологий. Обоснована необходимость комплексного подхода к решению задач, организации условий по вопросу здоровьесбережения.

Ключевые слова: *технологии, управленческие технологии, руководитель, здоровьесберегающие технологии.*

KOVALUK O.

Zhytomyr state University named after Ivan Franko, Ukraine

EDUCATIONAL AND ORGANIZATIONAL SETTINGS OF MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON THE BASIS OF HEALTH TECHNOLOGIES

The article analyzes the problem of school management on the basis of health technologies. We consider the concept of «health technology» The article stresses the importance of the using of health technologies in the management. The necessity of a comprehensive approach to the conditions of health technologies is underlined. Established that learning and using knowledge of management, based on health technologies, its structure and content are vital to the functioning of the institution. Determined that the implementation of health technologies in educational institutions has only result in a meaningful, regular, complex application.

Key words: *techno logy, management technologies, health technologies*